

Motion till riksdagen

1989/90:Ub593

av Iris Mårtensson m.fl. (s)

Den friskvårdspedagogiska linjen som allmän linje

Den friskvårdspedagogiska linjen inrättades vid högskolan Gävle-Sandviken 1979. En fördjupningskurs om 20 poäng startade 1984. Denna införlivades med linjen hösten 1989 och linjen är sedan dess en 80-poängsutbildning. Linjen är lokal, dvs. finansieras från LIF-anslaget.

Högskolan Gävle-Sandviken är den enda högskola i landet där det är möjligt att studera friskvård som sammanhållen linje. Det är möjligt att läsa friskvård som fristående kurs vid ett fåtal andra högskolor, t.ex. Karlstad, Kristianstad och Örebro.

Utbildningens syfte och huvudsakliga inriktning

Linjens huvudsakliga syfte är "att utifrån allsidig kunskap om de faktorer som påverkar människans fysiska, psykiska och sociala välbefinnande förbereda de studerande för olika arbetsuppgifter med inriktning att motivera och stimulera människor till en livsstil som befrämjar hälsa".

De viktigaste delarna och därmed kärnan i utbildningen blir då studier av livsstil och levnadsvanor vad gäller kost, motion, beroendeframkallande medel, samlevnad och stress.

Studierna inriktas mot ovanstående ämnen och mot arbetsmiljö, ekologiska frågeställningar, organisationsteori, psykologi, anatomi, fysiologi m.m.

Utbildningens styrka ligger i allsidighet och helhet, vilket gör att den skiljer sig från angränsande utbildningar som enbart inriktar sig på någon eller några delar av helheten.

Utbildningens övergripande inriktning är att studera hälso- och friskvård ur ett pedagogiskt perspektiv. Hur och under vilka förutsättningar sker förändringar av livsstilar och levnadsvanor? Hur kan man som friskvårdspedagog arbeta med medvetandegörande, motivation, stimulans, inläring och information?

Den friskvårdspedagogiska linjen blir genom denna inriktning inget alternativ till utbildningar inom miljö- och sjukvården, utan blir ett komplement till dessa. Friskvårdspedagogens uppgift är inte att vårda människan utan att väcka människors ansvar och intresse för förbättrade levnadsvanor. Friskvårdsutbildningen ligger dock i linje med den framtida inriktningen på hälso- och sjukvårdsområdet. Denna inriktning beskrivs bl.a. i 1985 års hälso- och

sjukvårdspolitiska proposition, som grundas på ett omfattande utredningsarbete (HS 90), vilket syftade till att ge ett underlag för den hälsopolitiska utvecklingen och planeringen fram mot år 2000.

Mot. 1989/90
Ub593

Arbetsmarknad

Utvecklingen på arbetsmarknaden visar att det finns ett behov av människor med friskvårdspedagogens breda kompetens. Landsting och kommuner har i tilltagande omfattning börjat inrätta tjänster som hälsoupplysare, friskvårdssamordnare m.m. På många företag och företagshälsovårdscentraler finns friskvårdsavdelningar med arbetsuppgifter som lämpar sig för friskvårdspedagoger.

Efter utbildningen kan de studerande också arbeta som cirkelledare och aktivitetsledare i studieförbund, föreningar, ideella organisationer, kommunal fritidsverksamhet, hälsohem, m.m. Ett mindre antal har etablerat sig som privata konsulter.

Sökande med friskvårdsutbildning finns fr.o.m. den 1 november 1984 med i Arbetsförmedlingens register – Nordisk Yrkesklassificering (NYK) – under benämningen "friskvårdsassistent".

Vi vill särskilt betona utvecklingen inom företag, något som manifesterades i en konferens – "Friskvård i arbetslivet" – som anordnades av högskolan i september 1986 i samarbete med landstingets arbetsgrupp "Friskvård i företag". Till denna konferens inbjöds alla företag och myndigheter från hela landet med mer än 200 anställda. Antalet deltagare var mycket stort. Vid konferensen presenterades ett stort antal pågående friskvårdsprogram från olika företag och myndigheter. Volvo, Saab-Scania, Vattenfall, Vägverket m.fl. I konferensen deltog dessutom två representanter från UHÄ.

Utvecklingen stöds av parterna på arbetsmarknaden, bl.a. har LO under de senaste åren gjort omfattande satsningar inom hälso- och friskvårdsområdet. Högskolan samarbetar med LO kring detta och har tillsammans utvecklat en 10-poängskurs som startade under våren 1989. Kursen, som är en uppdragsutbildning, vänder sig i första omgången till personer inom LO som arbetar med arbetsmiljö- och hälsofrågor. Tanken är att kursen så småningom skall kunna ges som fristående kurs.

En undersökning från våren 1985 – "Utvärdering och utveckling av friskvårdsutbildningen högskolan i Gävle-Sandviken" – med samtliga som har genomgått friskvårdsutbildningen 60 poäng t.o.m. höstterminen 1984 visar:

- att närmare 42 % har lyckats etablera sig på arbetsmarknaden med friskvårdsanknutet arbete på hel- eller deltid,
- att friskvårdsstudierna har stimulerat drygt var fjärde, dvs. 28 % till fortsatta studier för att skaffa sig en bredare kompetens inom friskvårdsområdet,
- att det är bara 2,8 % – 3 personer – som anger att de är arbetslösa.

En förnyad undersökning, som genomfördes under 1988, gav följande resultat:

- 60 % har friskvårdsarbeten, 14 % på deltid, 46 % på heltid. Av dessa arbetade 2,5 % som frilans,
- 10 % studerar vidare

- 24 % arbetar med annat än friskvård
- 4 % är arbetslösa.

Mot. 1989/90
Ub593

Dessa undersökningar, konferensen kring friskvård i arbetslivet samt de mindre systematiska uppföljningar som gjorts senare visar att friskvårdspedagogerna har en kompetens som i ökande utstäckning efterfrågas inom ett mycket brett fält på arbetsmarknaden. Deras arbetsuppgifter kan vara av utredande, samordnande, administrerande och genomförande art. Friskvårdsutbildningen måste därför betraktas som en frontutbildning som går parallellt med och i vissa avseenden före utvecklingen i samhället och på arbetsmarknaden.

Mål

Linjen bör bli en allmän utbildningslinje. Antalet nybörjarplatser på linjen bör ökas till 60, dvs. 30 platser.

Motiveringar

1. Linjen är mycket eftersökt med 10-15 förstahandssökande per plats. Linjen rekryterar i dag till stor del yrkesverksamma. Den föreslagna nya treåriga sociala linjen i gymnasieskolan kan bli en ny rekryteringsbas.

2. Linjen är riksrekryterande till en mycket stor del (motivering för att den skall bli en allmän linje).

3. De utbildade friskvårdspedagogernas arbetsmarknad har en mycket positiv utveckling. Exempel: landsting och kommuner inrättar i ökande omfattning tjänster som hälsoupplysare, friskvårdssamordnare m.m. Privata företag visar ett allt större intresse för personalens hälsa och bygger upp organisationer för friskvård.

4. 30 utbildningsplatser utgör en alltför liten bas för att utbildningen skall vara stabil och med god kvalitet. Flera fasta lärare måste t.ex. kunna anställas.

5. Större förutsättningar för att forskningsanknyta linjen skapas genom att ge linjen en ökad volym. Naturlig forskningsanknytning är till pedagogiska institutionen och institutionen för hushållsvetenskap vid Uppsala universitet.

Förebyggande hälsovård får en alltmer ökad betydelse och utbildning inom detta område utgör ett värdefullt komplement till hälso- och sjukvårdsutbildningarna. Den friskvårdspedagogiska linjen utgör högskolans "nisch" mot vårdhögskola, rehabiliteringscentra m.m.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att friskvårdspedagogiska linjen inrättas som allmän linje vid högskolan i Gävle-Sandviken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-

tionen anförts om ökning av antalet nybörjarplatser vid friskvårdslinjen.

Mot. 1989/90
Ub593

Stockholm den 24 januari 1990

Iris Mårtensson (s)

Axel Andersson (s)

Sigrid Bolkéus (s)

Olle Östrand (s)

Karl Hagström (s)